

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
Staatssecretaris
Mevrouw T. van Ark
Postbus 90801
2509 LV Den Haag

Den Haag, 25 maart 2020

Betreft: Verzoek input op crisismaatregelen coronacrisis
Referentie: LCR/20-0034/AA/PvL/ER

Geachte mevrouw Van Ark,

Op uw verzoek heeft de Landelijke Cliëntenraad (LCR) signalen opgehaald in haar netwerken die voor de SUWI-dienstverlening relevant zijn. Met deze brief brengen wij de opgehaalde signalen onder uw aandacht. De gevolgen en het einde van de crisis zijn op dit moment nog niet in zicht, daarom zullen we u periodiek op de hoogte houden van ontwikkelingen die wij signaleren.

De LCR vraagt aandacht en maatregelen voor mensen die in de knel dreigen te komen, in het bijzonder op het gebied van de sociale zekerheid. Wij vragen speciale aandacht voor werknemers met flex-contracten, SW-medewerkers, mensen in de banenafpraak, Wajong en burgers met een binnenkort eindigende uitkering. We doen hierbij eerste aanbevelingen en zullen die nader specificeren met ervaringen die burgers meemaken.

1. De LCR onderschrijft het punt van de STAR/SER dat werktijdverkorting niet van de uitkeringsduur van werknemer af mag gaan.
2. De LCR onderschrijft de uitgangspunten van de Noodmaatregel Overbrugging werkbehoud (NOW).
3. De LCR wil u vragen om in de communicatie naar bestaande uitkeringsgerechtigden aandacht te schenken aan continuïteit van dienstverlening. Wij geven u in overweging om als crisismaatregel de dienstverlening de komende periode tot ten minste 1 juni te continueren en geen uitkeringen te beëindigen indien geen andere inkomensvoorziening (AOW) voor handen is.
4. De LCR adviseert een moratorium in te stellen in de periode tot ten minste 1 juni op de vorderingen van UWV, gemeenten en de Belastingdienst jegens cliënten.
5. De LCR verwacht dat de arbeidsmarkt voor langere tijd uit balans zal zijn. Wij stellen voor om tijdelijk de basisuitkering van de WW per direct te verhogen van drie maanden naar acht maanden teneinde nieuwkomers op de arbeidsmarkt. Waaronder mensen met flexibele contracten en jongvolwassenen die worden geraakt door de Corona-crisis. En hen door deze moeilijke periode heen te helpen.

Als gevolg van de Coronacrisis melden zich veel werknemers in de flexibele schil en werknemers met nul uren contracten (waaronder studenten) bij onder meer bij UWV.

Deze groep heeft een hybride verhouding tot de werkgever. Voor de Landelijke Cliëntenraad is het onduidelijk of werkgevers zich verantwoordelijk voelen voor deze groep. Wij krijgen signalen dat, ondanks de goede maatregelen van het kabinet om banen te behouden en dienstverbanden niet te beëindigen, er wel degelijk flexibele contracten worden beëindigd.

Onzekerheid werkgevers

Doelstelling van de tijdelijke regeling tegemoetkoming loonkosten beoogt de werkgelegenheid in bedrijven te continueren. Immers, als de economie weer opstart zijn werknemers dubbel en dwars nodig. Echter, in de overbrugging is er sprake van een liquiditeitsprobleem. Salarissen en bedrijfskosten lopen door. Voor de looncomponent wordt een dekking in het vooruitzicht gesteld van 90%. Afhankelijk hoe arbeidsintensief het bedrijf is, levert dit een verlichting op om de crisis door te komen.

Bij veel werkgevers kan dit bedrag aardig oplopen. Er bestaat veel onduidelijkheid wie nu werkgever is. Het payrollbedrijf, het uitzendbureau, de ZZP'er, de onderneming of opdrachtgever? Zeker bij 0-urencontracten is er wel een contractrelatie en mogelijk een regelmatige invulling van de uren maar is de kern dat de flexibele schil mee ademt met de bedrijfsactiviteiten. Kern is dat de uren beperkt kunnen worden zonder dat er ontslagen vallen maar dat de flexibele schil wel zonder inkomsten zit. Het is voor werkgevers onduidelijk op welke basis zij aan deze groep steun kunnen verlenen.

Wel is er begrip voor de wens van het kabinet om ook voor deze groep wat te betekenen. Kernpunt is dat deze onduidelijkheid nu leidt tot problemen voor werknemers.

Werkgevers lijken volgens signalen van werknemers en werkende uitkeringsgerechtigden met de huidige informatie geen goede planning te maken. Van deze onzekerheid worden werknemers in de flexibele schil de dupe.

Geen ontslagen

Eén van de voorwaarden van het noodfonds is dat er in de crisisperiode geen ontslagen mogen vallen. Veel bedrijven die al in een reorganisatie zitten of deze hebben aangekondigd hebben al mensen ontslagen omdat er al eerder sprake was van bedrijfseconomische problemen. Ook is de verwachting dat na de crisis niet voor elk bedrijf de omzet even snel zal aantrekken. De conditie dat er geen ontslagen mogen vallen betekent dat de liquiditeitspositie verder aangetast wordt en de levensvatbaarheid en daarmee de werkgelegenheid op termijn schaadt. Omdat de regelgeving van het noodfonds gecompliceerd is en niet op korte termijn geëffectueerd kan worden, adviseren wij om een uiterlijke termijn te noemen waarin werkgevers financiële steun kunnen verwachten (bijvoorbeeld twee maanden). Bedrijven hebben dan een overzienbare termijn hoe ze financieel kunnen overbruggen met de andere steunmaatregelen als krediet, uitstel van betaling van sociale premies en belastingen en andere lasten. Mochten bedrijven het niet redden om andere redenen dan de loonkosten, kunnen zij faillissement aanvragen.

Dan is er duidelijkheid voor de werknemer en kunnen zij zich melden bij UWV. Echter dat is niet de bedoeling. Wij roepen op om de werkgever duidelijkheid te geven zodat hij geen werknemers hoeft te ontslaan.

Onzekerheid werknemers/uitkeringsgerechtigden

Voor verschillende groepen flexwerkers, waaronder studenten, ouderen met onvolledige AOW, hybride ZZP'ers en mensen die na 1 maart 2020 zijn ontslagen of waarvan het contract is beëindigd is de arbeids- en inkomenspositie onzeker. Wellicht voldoen zij aan de eisen van het Noodfonds Overbrugging Werkbehoud (NOW) maar wij krijgen zeer wisselende informatie hoe werkgevers en opdrachtgevers hierop reageren.

Op grond van hun arbeidscontract lijkt het gecompliceerd om deze rechten af te dwingen. Veel werkgevers wachten het fonds niet af en ontslaan en verminderen werk en beëindigen contracten nu al. Hoewel het NOW dit nu juist probeert te voorkomen. Door deze onzekerheid bij werkgevers en werknemers is op dit moment een praktische oplossing niet goed mogelijk. Werknemers die dit overkomt zoeken gemeenten en UWV op om een uitkering aan te vragen.

De Landelijke Cliëntenraad adviseert in deze om:

- een verlichte toets voor WW en bijstand uit te voeren teneinde de grote stroom aan uitkeringsaanvragen tijdig te kunnen verwerken (loonstrook, ID, ontslagaanzegging);
- voor mensen met (nul)urencontracten en andere kleine flexibele contracten tijdelijk de zoektermijn van vier weken bij aanvraag bijstand weg te halen als er geen of weinig WW is opgebouwd.
- direct een voorschot uit te keren bij de aanvraag van de uitkering

De LCR vraagt speciale aandacht voor de communicatie aan ondernemers, ZZP'ers en werknemers over de status van de verstrekking: een gift, een lening of een verstrekking met een uitgestelde verplichting tot het leveren van informatie, et cetera.

Dak- en thuislozen

Wij willen speciale aandacht vragen voor dak- en thuislozen. Deze groep heeft extra steun nodig. Huisvesting en dagopvang vormen een probleem. Veel locaties zijn niet toegerust op het afstand nemen van je medebewoner volgens de voorschriften van het RIVM. Ook voldoen locaties niet om tijdelijke bewoners in quarantaine te kunnen zetten in geval van gezondheidsklachten. Slapen op te volle slaapzalen is ongewenst. Er zijn dak- en thuislozen die nu bewust de opvang mijden en ervoor kiezen 'buiten' (al of niet in een tent) te slapen. De LCR adviseert in deze een verantwoord gedoogbeleid te hanteren en na te gaan onder welke condities andere huisvesting kan worden georganiseerd. Wij hebben vernomen dat veel hotellocaties leeg staan, wellicht kunnen deze betrokken worden bij het zoeken naar een oplossing. Wij vragen u, samen met uw collega Blokhuis, om middelen ter beschikking te stellen aan gemeenten waaruit de (nood) huisvesting voor dak- en thuislozen kan worden gefinancierd.

Werknemers in de banenafpraak

Wij horen dat werknemers met een beperking zich zorgen maken over hun baan. Het risico bestaat dat mensen met uitzendcontracten, detacheringen en andere losse arbeidsrelaties naar huis worden gestuurd omdat werkgevers vrezen in liquiditeitsproblemen te komen. Daar mag de meest kwetsbare groep mensen met een beperking natuurlijk niet de dupe van worden. Echter, veel werkgevers vrezen ondanks de belofte van het kabinet niet aan hun verplichtingen te kunnen voldoen. Ook hier is er veel onduidelijkheid of de arrangementen tijdig beschikbaar zijn en door wisselende informatie zien we nu dat noch werkgevers noch werknemers weten waar ze aan toe zijn. Ook krijgen wij signalen van mensen met een urenbeperking die onder druk worden gezet om over hun grenzen heen te gaan vanwege de werkdruk in de vitale sectoren.

SW-medewerkers

Wij krijgen verontrustende signalen van SW-medewerkers. Velen van hen zitten thuis vanwege de coronacrisis. Veel SW-bedrijven hebben de deuren gesloten vanwege de zorg om de veiligheid van hun werknemers. Veel van deze medewerkers zitten met vragen en raken in een isolement.

Voor hen is een aankondiging en het verzoek naar huis te gaan niet voldoende:

- Zij missen een luisterend oor;
- Ze begrijpen niet allemaal wat eraan de hand is en waarom zij niet naar hun werk kunnen;
- Zij missen sociale contacten;
- Zij missen structuur;
- Ze zijn onzeker en hun gevoel van eigenwaarde valt weg omdat ze niet kunnen werken;
- Bij hen die begeleid of beschermd wonen komen begeleiders niet meer langs.

Voor deze groep is speciale aandacht vereist. Ook hier wijzen wij erop dat wij begrip hebben dat huisbezoeken risico met zich meebrengen maar dat persoonlijke contacten voor deze doelgroep in een onzekere situatie als deze heel belangrijk zijn.

Huisbezoeken moeten onder voorwaarden van veiligheid en afstand houden kunnen plaatsvinden.

Verder stellen wij voor dat er een (landelijke) voor iedereen goed toegankelijke en interactieve website komt met informatie over de regionale situatie en eventuele oplossingen voor het ontbreken van structuur. Interactief betekent dat er vragen kunnen worden gesteld en zorgen kunnen worden geuit. En dat deze vragen adequaat en snel worden beantwoord. Voor het inrichten van een dergelijke gecoördineerd eerstelijns cliëntenplatform stellen wij voor aansluiting te zoeken of af te stemmen met de lokale en regionale onafhankelijke cliëntondersteuning en de LCR lidorganisaties als Cedris, Divosa, VNG, Movisie en Mee te betrekken bij de uitwerking van dit plan op korte termijn.

Wij treden met u in overleg over de realisatie.

Met name voor deze doelgroep is het beschikken over een internetverbinding en apparatuur (zoals telefoon, laptop en tablets) van belang om contact te kunnen onderhouden met hun naasten. Wij verzoek u te onderzoeken, met ICT-partners, hoe deze groep digitaal kan worden ontsloten en laagdrempelig gebruik kan maken van deze middelen.

Oudere en hybride ZZP'ers onevenredig getroffen

Onderbelicht is dat een groeiend deel van de zelfstandigen ouder is dan 55 jaar.

Daarnaast geldt met name voor hybride ondernemers dat zij vaak te maken hebben met een combinatie van arbeid en zorgtaken. Het wegvallen van de inkomsten uit zelfstandige arbeid kan niet zomaar worden opgevangen in het huishouden. Voor de groep met een arbeidsongeschiktheidsuitkering (Wajong, WIA of WAO) verzoeken wij om een tijdelijk herstel van de uitkering. Ook verzoeken wij om een voorziening te creëren waaruit de eventueel doorlopende kosten, die voortvloeien uit de onderneming die het gevolg zijn van de Coronacrisis, kunnen worden gecompenseerd.

Van de groepen oudere zelfstandigen en hybride zelfstandigen is reeds bekend dat het inkomen lager ligt dan dat van de gemiddelde zelfstandige.¹ Omdat deze groep niet gedekt wordt door de crisismaatregelen voor ondersteuning van ZZP'ers verzoeken wij u deze groep te compenseren voor de crisis via de bijstand. En dat deze ouderen tijdelijk gebruik kunnen maken van de aanvullende Inkomensvoorziening Ouderen via de Sociale Verzekeringsbank (SVB). Wij verzoeken u deze groep ook duidelijk te informeren over de mogelijkheid om gebruik te kunnen maken van de uitstelregeling van de Belastingdienst. Van alle volwassen Nederlanders is er onder degenen tussen de 55 en 66 jaar al het meeste risico op armoede.

¹ Van Leeuwen & Maarten Jansen (2014) *Verkenning Zelfstandigen 2014*.p. 18 Achmea.

Laten we er alles aan doen om een sterk sociaal vangnet te spannen voor uitkeringsgerechtigden, flexwerkers en zelfstandigen.

Huisbezoeken

Wij vragen van gemeenten de continuïteit van huisbezoeken te waarborgen. De gemeente heeft een preventieve taak om het afsluiten van energie en uithuiszettingen te voorkomen. En assistentie te verlenen in de aanvraag van bijstand na bijvoorbeeld het aflopen van de WW. Veel mensen in armoede zijn het zicht op hun financiële situaties kwijt. Zonder huisbezoek komen hun acute problemen niet in beeld. Wij pleiten ervoor dat huisbezoeken zoveel mogelijk doorgang vinden met inachtneming van de voorschriften van het RIVM. Verder roepen wij op dat incasso van schulden en vorderingen van toeslagen vanuit de overheid worden gepauzeerd voor mensen die hun inkomen (deels) zijn kwijtgeraakt. Daarnaast vragen wij ook voor deze groep stopzetting van rente/boete bij niet of te laat betalen van schulden, net als bij ondernemers.

Met vriendelijke groet,

Amma Asante
Voorzitter

Samenstelling Landelijke Cliëntenraad

- **Landelijke cliëntenorganisaties:** Vakcentrale voor Professionals/ Christelijk Nationaal Vakverbond (VCP/CNV), Ieder(in) (2 zetels voor het netwerk voor mensen met een beperking of chronische ziekte), KBO-PCOB (Samen sterker voor ouderen), Federatie Nederlandse Vakbeweging (FNV) Vertegenwoordiger organisaties van Minderheden (SMN, IOT), MIND Landelijk Platform Psychische Gezondheid.
- **Vertegenwoordigers van cliëntenraden:** cliëntenraden SVB en UWV.
- **Vertegenwoordigers van de gemeentelijke cliëntenparticipatie:** Mobility, cliëntenraden G4, vertegenwoordiger dak- en thuis